

Reichswald, (Inter)nationaal Park, windturbines: een update

In het vorig Milieujournaal schreven we over de nominatie van het Reichswald voor een Nationaal Park. En over hoe het Nationaal Park kan worden gepromoveerd tot een Internationaal Park als de Nederlandse natuurgebieden zoals de Sint-Jansberg, het Koningsven en het Groesbeeks bos erbij worden betrokken. Inmiddels zijn we vijf maanden verder.

De plannen voor een Nederlands-Duitse samenwerking op natuurgebied zijn niet nieuw maar bestaan al bijna 20 jaar. En samen met de intentieverklaring uit 2021 – waarvoor Duitse en Nederlandse gemeenten en natuurorganisaties onder dit concept hun handtekening hadden gezet – zouden de plannen ook in daden kunnen worden omgezet. Inmiddels zijn we een kwart jaar verder. Hoe staat het er momenteel voor? Om meteen die vraag te beantwoorden: niet goed. Op 23 april heeft de Kreistag (het overkoepelend bestuur van Kreis Kleve) bij meerderheid besloten het Reichswald niet langer voor te dragen als Nationaal Park.

Voors en tegens

Misschien is het goed om eerst inzichtelijk te maken wat de voor- en tegenstanders in de maanden voorafgaand aan de stemming hadden ingebracht.

Tegen:

- Kwaliteit van de drinkwatervoorziening kan niet worden gewaarborgd
- De ecologische waarde van het bos is al goed genoeg
- De vrees bestaat dat er belemmeringen komen voor jagers, bosboeren, wandelaars, ruiters en fietsers

Zuidrand van het Reichswald

Foto: Nel van den Bergh

- De procedure voor de aanvraag verliep chaotisch
- Wanneer de nominatie rond is en afspraken gemaakt worden met betrokkenen over de invulling van het Nationaal Park, hebben gemeenten een vetorecht. Wanneer ze dat uitspreken beslist de deelstaat over dat onderwerp. Dat wordt niet democratisch gevonden.

Voor:

- Gaat de oorzaken en gevolgen van de klimaatverandering en verlies van soorten te lijf (CO₂-opslag, zuivering van water/bodem/lucht, verbetering van de biodiversiteit)
- Door vóór een Nationaal Park te stemmen wordt de bouw van windturbines definitief voorkomen.
- Tegemoetkoming aan de Europese afspraak om 30 procent van de huidige natuur in 2030 te beschermen.
- Het voldoet aan de wens van een groeiend aantal mensen om de ons resterende natuur te beschermen, te verbeteren, te verbinden en daar waar mogelijk te vergroten. Het voldoet tevens aan de morele en maatschappelijke verplichting een stuk ongerepte natuur door te geven aan de generaties na ons.
- Het toerisme zal toenemen. Dit heeft economische voordelen voor ondernemers, horeca, overnachtingslocaties en gemeenten.
- Een Nationaal Park verschaft werk (beleid, beheer en planning).
- Het vestigingsklimaat wordt verbeterd. Mensen zullen eerder geneigd zijn naast een Nationaal Park te wonen dan naast een windindustriegebied, en hebben daar ook meer geld voor over.
- Wanneer de aangrenzende Nederlandse natuurgebieden bij de plannen worden betrokken krijgt het Nationale Park een internationale allure. De ecologische waarde neemt dan kwalitatief en kwantitatief toe. Bovendien worden de Duits-Nederlandse betrekkingen verdiept en verbreed. Dit laatste is belangrijk in deze tijd van nationalisme en extremisme. Nederlandse gemeenten maar ook Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer hebben hun medewerking officieel aangeboden.
- Een Nationaal Park leent zich bij uitstek voor educatie.

- Alle argumenten van de tegenstanders zijn met feiten weerlegd.
- Nationaal Park Eifel ondervond bij de opstart vergelijkbare scepsis en weerstand maar is er in de loop der jaren ecologisch en economisch sterk op vooruit gegaan.
- Er is tijdens de besprekingen van nationale parken in Duitsland nog nooit een veto uitgesproken, altijd kwam men er in overleg uit.

*Hoe mooi zou het zijn om de natuur haar gang te laten gaan.
Foto: Nel van den Bergh*

Reconstructie gang van zaken

Zelfs als je geen groene bril op hebt, is het duidelijk dat de voordelen de (vermeende) nadelen ver overstijgen. Toch werd er niet voor een verdere kandidatuur gekozen. De reden: geld. De onderstaande reconstructie van de gang van zaken is op basis van feiten, alleen de interpretatie is voor mijn rekening. Maar mijn inschatting, en die van anderen, is dat die niet ver van de waarheid zit.

Uit de publicaties van de afgelopen maanden blijkt dat Landrat Christoph Gerwers (voorzitter van de Kreistag) en burgemeester Böhmer van Kranenburg, beiden van CDU-huize, al in januari 2023 op de koffie zijn geweest bij turbinebouwer ABO Wind en de beheerder van het Reichswald, Wald und Holz NRW. Bij die gelegenheid zijn verregaande afspraken gemaakt om het oude plan uit 2014-2017 nieuw leven in te blazen, met dit verschil dat het nu niet om 12 windturbines langs de Kartenspielerweg gaat, maar

om 'slechts' 11. Met de aangepaste Duitse wetgeving aan hun zijde die het mogelijk maakt vereenvoudigd in bossen en natuurgebieden windturbines te plaatsen, was de zaak eigenlijk al beklonken. ABO Wind kan gaan bouwen en Wald & Holz NRW krijgt een zak geld toegeschoven voor het afstaan van hun percelen. En ook Kranenburg komt niet onbemiddeld uit de strijd. Volgens burgemeester Böhmer kan de penningmeester jaarlijks een slordige zes miljoen euro in het kasboek bijschrijven.

In theorie was slechts één scenario denkbaar dat het plan nog kon frustreren en dat was wanneer het Reichswald een Nationaal Park zou worden. Maar hoe groot kon de kans daarop nou zijn? Het moet dan ook een schok zijn geweest toen uit het niets het Reichswald in september 2023 voor een Nationaal Park werd genomineerd.

Meteen in de dagen erna verschenen artikelen in de krant waarin zowel Gerwers als Böhmer verkondigden dat een Nationaal Park weliswaar sympathiek klonk, maar dermate veel nadelen had dat het voor iedereen het beste zou zijn wanneer de Kreistag onmiddellijk afzag van verdere deelname. En ook de burgemeester van Goch en Stadtwerken Goch riepen al snel vergelijkbare zaken. Destijds vond ik het opmerkelijk dat, nog voordat er discussie was over de voor- en nadelen van een Nationaal Park, deze heren het plan op vage gronden al in een pril stadium afschoten. Met de wetenschap van nu kan bijna niet anders worden geconcludeerd dan dat ze met de nominatie behoorlijk nerveus zijn geworden. Dat is namelijk de enige verklaring die ik kan bedenken voor de paniekerige reacties. Niet alleen kort erna, maar ook in de weken daaropvolgend. Zo wilde Böhmer nog voordat het thema geagendeerd stond op een raadsvergadering, namens de gemeente een negatief advies afgeven aan de Kreistag. En ook de rol van Stadtwerken Goch is opmerkelijk. Als beheerder van o.a. het drinkwater voor de regio kwamen zij met het tamelijk bizarre argument dat de kwaliteit van het drinkwater in een Nationaal Park niet te garanderen viel en dat die wel eens heel snel gevaar zou kunnen lopen. Dit argument zou gedurende de hele periode van discussie als belangrijkste worden opgevoerd door de tegenstanders van een Nationaal Park, ondanks dat het met feitelijke tegenargumenten

ten herhaaldelijk werd weerlegd. Zelfs op de dag van de stemming riepen enkele Kreistagleden dat het gevaar voor het drinkwater hun belangrijkste bezwaar was. Stadtwerken Goch zorgde niet alleen met hun drinkwaterargument voor opgetrokken wenkbrauwen. Ook het feit dat de 'Geschäftsführer' Carlo Marks van Stadtwerken Goch tevens de grote baas is bij EVK, 'Energieversorgung Kranenburg', roept op z'n minst enige vorm van partijdigheid of zelfs belangenverstrengeling op. EVK is immers het bureau dat de energie voor de gemeente Kranenburg verzorgt. Zij spelen een belangrijke rol in het hele project Kartenspielerweg en zijn dus niet gebaat bij een beschermde status van het bos.

Uiteraard moet er oog zijn voor de eventuele nadelen van een Nationaal Park. Maar de nadelen die werden benoemd bleken om privébelangen te gaan of waren aantoonbaar onjuist. Ondanks, of misschien wel juist vanwege, het veelvuldig herhalen van de drogredenen werd het voor de burgers en pers duidelijk dat de windturbines de roze olifant in de kamer waren. Geld dus. En dat vermoeden werd met het krantenartikel, medio maart, van ABO Wind versterkt. In dit artikel verkondigde ABO Wind het Reichswald te willen exploiteren voor de opwekking van stroom. Vervolgens zou deze stroom naar Nederland worden geleid en daar, samen met de 50 hectare geplande zonnepelden bij Millingen worden gebruikt voor de productie van waterstof in een te realiseren waterstoffabriek aan de oever van de Waal.

Kreistag Kleve op 23 april 2024 tijdens de stemming over het kandidaat stellen van het Reichswald voor een Nationalpark.
Foto: John Tampoebolon

Een deel van de burgergroep 'Initiative Internationalpark Reichswald' voor aanvang van de raadsvergadering van de Kreistag op 23 april in Rees. Tijdens deze vergadering werd besloten het Reichswald niet langer voor te dragen als Nationaal Park.

Foto: John Tampoebolon

En passant werd er ook nog een stemadvies afgegeven voor de nominatie. Hun plannen voor een groene toekomst kunnen alleen gerealiseerd worden wanneer het bos geen Nationaal Park wordt.

Een klein detail werd in hun enthousiasme over het hoofd gezien: de initiatiefnemers van het Nederlandse zonnepeldproject wisten van niks. En het allerlaatste nieuws is dat ook ABO Wind Nederland, een van de twee projectontwikkelaars van de Millingse zonnepelden, niet op de hoogte was van de plannen van hun Duitse collega's. Pijnlijk. En toont wederom aan dat er toch enige sprake moet zijn van paniekvoetbal. Overigens eist de lokale politiek in Berg en Dal nu harde garanties dat de stroom van het zonnepark bij Millingen ten goede komt aan het Nederlandse elektriciteitsnet en niet naar Duitsland wordt afgevoerd.

Opvallend was ook dat tijdens een informatieavond in Goch-Kessel van 10 april bleek dat de aanwezige minister voor Natuur en Milieu van de deelstaat Nordrhein-Westfalen Oliver Krischer en regeringspresident Thomas Schürmann niet op de hoogte waren van de plannen van ABO Wind. Teamleider Tobias Storcks van ABO wind lichtte daar de plannen officieel toe en bevestigde dat het waterstofplan tot dan toe alleen met de lagere overheden besproken was. Helaas zijn CDU en FDP, die in de Kreis Kleve de meerderheid hebben, niet ingegaan op de uitnodiging deel te nemen aan het discussiepanel

Tot medio juli worden handtekeningen voor de petitie ('Bürgerbegehren') verzameld. Wanneer dat er meer dan 10.600 zijn, kan het verzoek voor een referendum ('Bürgerentscheid') bij de Kreistag worden ingediend. Dan mogen de burgers van Kreis Kleve beslissen of het Reichswald (weer) genomineerd moet worden.

dat die avond werd gehouden.

Twee dagen voor de stemming gooide de CDU-fractie haar laatste troef op tafel. Opeens werd verkondigd dat de CDU-Kreistagfractie tegen een Nationaal Park is en ook tegen windturbines. Een merkwaardige uitspraak want a) de Kreistag gaat helemaal niet over al dan niet windturbines in het Reichswald, en b) zo'n uitspraak is volkomen ongeloofwaardig omdat hun CDU-collega's in Goch en Kranenburg én die van de Regionalrat Düsseldorf wél voor windturbines in het bos zijn. En die hebben wel in belangrijke mate beslissingsbevoegdheid.

Petitie en referendum

Politiek gezien is een verdere nominatie dus weggestemd. Maar dat betekent niet dat het Reichswald als Nationaal Park ook definitief van de baan is. Momenteel loopt een petitie, een zgn. 'Bürgerbegehren'. Bij een aantal van 10.601 handtekeningen wordt de Kreistag verplicht een 'Bürgerentscheid' te organiseren, een soort referendum. (De Kreistag heeft de mogelijkheid om de petitie niet te accepteren, maar dat zou wel een zwaar en in meerdere opzichten ondemocratisch instrument zijn). Wanneer het 'Bürgerentscheid' een kleine 40.000 'ja'-stemmers oplevert, moet de Kreistag de nominatie voor een Nationaal Park alsnog doorzetten. De vereiste aantallen handtekeningen en 'ja'-stemmers zijn afhankelijk van het aantal stemgerechtigden binnen een Kreis. Alleen handtekeningen en stemmen van geregistreerde ingezetenen van Kreis Kleve zijn geldig, dus niet van mensen die in Nederland wonen. Ga voor meer informatie over het Nationaal Park naar de website <https://nationalpark-reichswald.de> die zowel in het Duits als in het Nederlands is te bekijken.

Zoals gezegd, wanneer het Reichswald een Nationaal Park wordt mogen er geen windturbines in het bos gebouwd worden. Dit is voor de voorstanders van een Nationaal Park en van een turbinevrij bos veruit de meest gewenste optie. Om geen windturbines in het bos te krijgen zijn er nog twee mogelijkheden.

1. Momenteel wordt de laatste hand gelegd aan het Regionalplan Düsseldorf, het RPD. In het RPD wordt voor de komende jaren bepaald waar wat in grote lijnen moet komen. Het is vergelijkbaar met een streekplan. In het RPD worden ook de zgn. voorrangzones voor windenergie aangewezen. Bij de vorige editie van het RPD in 2017 waren alle zones die aanvankelijk in het Reichswald stonden, geschrapt. Dat was de reden waarom ABO Wind destijds de strijd staakte. Echter, onder druk van de windlobby en de CDU dreigen deze zones weer terug te keren. En daarmee wordt het erg lastig de windturbines langs de Kartenspielerweg nog tegen te houden. Het is dus zaak dat die voorrangzones wegblijven uit het Reichswald. Om dat voor elkaar te krijgen is het van het grootste belang dat de opstellers van het RPD zo veel mogelijk informatie krijgen waaruit blijkt dat het Reichswald een turbinevrij bos moet blijven. Deze input hoeft niet alleen te bestaan uit ecologische data. Er ligt onder meer ook een belangrijke taak voor de aangrenzende Nederlandse gemeenten en (natuur)organisaties; en bij voorkeur ook voor de provincies Gelderland en Limburg. Net als in 2017 worden zij opgeroepen om hun belangen bij 'Düsseldorf' kenbaar te maken en te behartigen. Dat zoiets resultaat heeft, werd wel in 2017 bewezen. Toen zijn mede op basis van de Nederlandse bezwaren de voorrangzones in het Reichswald geschrapt. Dat kan nu weer.

2. De juridische weg. Mochten de initiatiefnemers een bouwaanvraag voor windturbines indienen, dan zal een proces worden ingezet van beoordeling, zienswijzen en wellicht een gang naar de rechter. Ook bij dit scenario wacht een taak voor de Nederlandse provincies, gemeenten en (natuur)organisaties.

John Tampoebolon

Meer informatie over het Nationaal Park Reichswald en de petitie:
<https://nationalpark-reichswald.de>